

**DONGÉNG *GEBER-GEBER HIHID AING* KARYA WAHYU WIBISANA
JEUNG DONGÉNG *BUDAK PAHATU LALIS* KARYA KI UMBARA
PIKEUN BAHAN AJAR MACA DONGÉNG DI KELAS VII SMP
(Ulikan Struktural jeung Sastra Bandingan)**

SKRIPSI

Diajukeun pikeun nyumponan sarat ngahontal gelar Sarjana Pendidikan

Ku

Delpia Sinta Rahayu

NIM 1802165

**PROGRAM STUDI PENDIDIKAN BAHASA SUNDA
FAKULTAS PENDIDIKAN BAHASA DAN SASTRA
UNIVERSITAS PENDIDIKAN INDONESIA**

2022

**DONGÉNG *GEBER-GEBER HIHID AING KARYA WAHYU WIBISANA*
JEUNG DONGÉNG *BUDAK PAHATU LALIS KARYA KI UMBARA*
PIKEUN BAHAN AJAR MACA DONGÉNG DI KELAS VII SMP
(Ulikan Struktural jeung Sastra Bandingan)**

oleh
Delpia Sinta Rahayu
NIM 1802165

Sebuah skripsi yang diajukan untuk memenuhi salah satu syarat memperoleh gelar
Sarjana Pendidikan pada Fakultas Pendidikan Bahasa dan Sastra

© Delpia Sinta
Universitas Pendidikan Indonesia
Agustus 2022

Hak Cipta dilindungi undang-undang.
Skripsi ini tidak boleh diperbanyak seluruhnya atau sebagian,
Dengan dicetak ulang, difotokopi, atau cara lainnya tanpa ijin dari penulis

LEMBAR PENGESAHAN

DELPIA SINTA RAHAYU

NIM 1802165

**DONGÉNG *GEBER-GEBER HIHID AING KARYA WAHYU WIBISANA*
JEUNG *DONGÉNG BUDAK PAHATU LALIS KARYA KI UMBARA*
PIKEUN BAHAN AJAR MACA *DONGÉNG DI KELAS VII SMP*
(Ulikan Struktural jeung Sastra Bandingan)**

diluyukeun jeung disahkeun ku:

Pangaping I,

Dr. Usep Kuwari, M.Pd.

NIP 195901191986011001

Pangaping II

Agus Suherman, S.Pd., M.Hum.

NIP 197111192014091001

Kauningan ku

Pupuhu Prodi Pendidikan Bahasa Sunda,

Dr. Hj. Ruhaliah, M.Hum.

NIP 196411101989032002

Delpia Sinta Rahayu, 2022

***DONGÉNG GEBER-GEBER HIHID AING KARYA WAHYU WIBISANA JEUNG DONGÉNG BUDAK
PAHATU LALIS KARYA KI UMBARA PIKEUN BAHAN AJAR MACA DONGÉNG DI KELAS VII SMP
(Ulikan Struktural jeung Sastra Bandingan)***

Universitas Pendidikan Indonesia | repository.upi.edu | perpustakaan.upi.edu

**DONGÉNG *GEBER-GEBER HIHID AING* KARYA WAHYU WIBISANA
JEUNG DONGÉNG *BUDAK PAHATU LALIS* KARYA KI UMBARA
PIKEUN BAHAN AJAR MACA DONGÉNG DI KELAS VII SMP
(Ulikan Struktural jeung Sastra Bandingan)**

Delpia Sinta Rahayu

ABSTRAK

Ieu panalungtikan miboga tujuan pikeun nganalisis jeung ngadéskripsikeun; (1) stuktur carita dina dongéng *Geber-Geber Hihid Aing* jeung dongéng *Budak Pahatu Lalis* nu ngawengku téma, galur, latar, jeung palaku; (2) babandingan stuktur dina dongéng *Geber-Geber Hihid Aing* jeung dongéng *Budak Pahatu Lalis*; (3) larapna hasil panalungtikan saumpama dijadikeun alternatif bahan ajar maca dongéng di kelas VII SMP. Metode panalungtikan ieu nyaéta kualitatif déskriptif ngagunakeun pamarekan struktural jeung pamarekan sastra bandingan. Téhnik anu digunakeun dina ieu panalungtikan nya éta studi dokumén. Hasil panalungtikan: (1) téma dina dongéng téh nya éta silih asih antara adi jeung lanceuk. Galur nu digunakeun dina unggal dongéng nya éta dongéng mérélé. Latar anu nyampak dina unggal dongéng nya éta aya latar tempat, latar waktu jeung latar sosail.; (2) babandingan dongéng *Geber-Geber Hihid Aing* karya Wahyu Wibisana jeung dongéng *Budak Pahatu Lalis* karya Ki Umbara aya sarua dina awal carita nepi ka bédana kapanggih téh sabab carita dongéng *Budak Pahatu Lalis* leuwih panjang. (3) dongéng *Geber-Geber Hihid Aing* jeung dongéng *Budak Pahatu Lalis* bisa dijadikeun alternatif bahan ajar maca dongéng, lantaran geus nyumponan sababaraha kritéria milih bahan ajar.

Kecap galeuh: Babandingan dongéng, dongéng, struktural, bahan ajar.

¹ Ieu skripsi diaping ku Dr. Usep Kuswari, M.Pd, jeung Agus Suherman, S.Pd., M.Hum.

² Mahasiswa Prodi Pendidikan Bahasa Sunda, Fakultas Pendidikan Bahasa dan Sastra, Universitas Pendidikan Indonesia

Delpia Sinta Rahayu, 2022

**DONGÉNG *GEBER-GEBER HIHID AING* KARYA WAHYU WIBISANA JEUNG DONGÉNG *BUDAK PAHATU LALIS* KARYA KI UMBARA PIKEUN BAHAN AJAR MACA DONGÉNG DI KELAS VII SMP
(Ulikan Struktural jeung Sastra Bandingan)**

Universitas Pendidikan Indonesia | repository.upi.edu | perpustakaan.upi.edu

**DONGENG *GEBER-GEBER HIHID AING* KARYA WAHYU WIBISANA
DAN DONGÉNG *BUDAK PAHATU LALIS* KARYA KI UMBARA UNTUK
BAHAN PEMBELAJARAN MEMBACA DONGENG DI KELAS VII SMP
(Ulikan Struktural dan Sastra Bandingan)**

Delpia Sinta Rahayu

ABSTRAK

Penelitian ini bertujuan untuk menganalisis dan mendeskripsikan; (1) struktur cerita dalam dongeng *Geber-Geber Hihid Aing* dan dongéng *Budak Pahatu Lalis* yang terdiri dari téma, alur, latar, dan pelaku; (2) Perbandingan struktur dalam dongéng *Geber-Geber Hihid Aing* dan dongéng *Budak Pahatu Lalis*; (3) Hasil penelitian akan dijadikan alternatif bahan pembelajaran membaca dongeng di kelas VII SMP. Metode penelitian ini yaitu kualitatif deskriptif menggunakan ulikan struktural dan ulikan sastra bandingan. Teknik yang digunakan dalam penelitian ini yaitu studi dokumen. Hasil penelitian: (1) tema dalam dongéng ini yaitu kasih sayang antara adik dan kakak. Alur yang digunakan masing-masing dongeng adalah alur maju. Latar yang ada dalam setiap dongeng yaitu latar tempat, latar waktu dan latar sosial.; (2) perbandingan dongéng *Geber-Geber Hihid Aing* karya Wahyu Wibisana dan dongéng *Budak Pahatu Lalis* karya Ki Umbara ada kesamaan sampai ada perbedaan karena cerita dongeng *Budak Pahatu Lalis* yang dominan lebih panjang. (3) dongeng *Geber-Geber Hihid Aing* dan dongéng *Budak Pahatu Lalis* bisa dijadikan alternatif bahan pembelajaran membaca dongeng, karena sudah memenuhi beberapa standar kriteria memilih bahan ajar.

Kata kunci: Perbandingan dongeng, dongeng, struktural, bahan pembelajaran.

¹ Skripsi ini dibimbing Dr. Usep Kuswari, M.Pd, dan Agus Suherman, S.Pd., M.Hum.

² Mahasiswa Prodi Pendidikan Bahasa Sunda, Fakultas Pendidikan Bahasa dan Sastra, Universitas Pendidikan Indonesia

Delpia Sinta Rahayu, 2022

**DONGÉNG *GEBER-GEBER HIHID AING* KARYA WAHYU WIBISANA JEUNG DONGÉNG *BUDAK PAHATU LALIS* KARYA KI UMBARA PIKEUN BAHAN AJAR MACA DONGÉNG DI KELAS VII SMP
(Ulikan Struktural jeung Sastra Bandingan)**

Universitas Pendidikan Indonesia | repository.upi.edu | perpustakaan.upi.edu

**THE GEBER-GEBER TALE OF HIHID AING BY WAHYU WIBISANA AND
THE DONGÉNG BUDAK PAHATU LALIS BY KI UMBARA FOR
LEARNING MATERIALS FOR READING FALLS IN CLASS VII SMP
(Structural Ulikan and Comparative Literature)**

Delpia Sinta Rahayu

ABSTRACT

This study aims to analyze and describe; (1) the structure of the story in the tale of *Geber-Geber Hihid Aing* and the story of *Budak Pahatu Lalis* which consists of the theme, plot, setting, and actors; (2) Comparison of structures in the story *Geber-Geber Hihid Aing* and the story *Budak Pahatu Lalis*; (3) The results of the study will be used as an alternative material for learning to read fairy tales in class VII SMP. This research method is descriptive qualitative using structural and comparative literature. The technique used in this research is document study. The results of the study: (1) the theme in this fairy tale is love between brother and sister. The plot used by each fairy tale is a forward plot. The setting in each fairy tale is the setting of place, setting of time and social setting; (2) the comparison of the *Geber-Geber Hihid Aing* fairy tale by Wahyu Wibisana and Ki Umbara *Budak Pahatu Lalis* fairy tale is similar until there is a difference because the dominant story of the *Budak Pahatu Lalis* fairy tale is longer. (3) the tales of *Geber-Geber Hihid Aing* and the fairy tales of *Budak Pahatu Lalis* can be used as alternative materials for learning to read fairy tales, because they meet several standard criteria for choosing teaching materials.

Keywords: Comparison of fairy tales, fairy tales, structural, learning materials.

DAFTAR EUSI

ABSTRAK	i
DAFTAR EUSI	iv
DAFTAR TABÉL	vii
DAFTAR BAGAN	viii
DAFTAR GAMBAR	ix
DAFTAR SINGKETAN	x
DAFTAR LAMPIRAN	xi
BAB I BUBUKA	1
1.1 Kasang Tukang.....	1
1.2 Idéntifikasi Masalah jeung Rumusan Masalah	3
1.2.1 Idéntifikasi Masalah	3
1.2.2 Rumusan Masalah	3
1.3 Tujuan Panalungtikan.....	3
1.3.1 Tujuan Umum	3
1.3.2 Tujuan Husus	4
1.4 Mangpaat Panalungtikan.....	4
1.4.1 Mangpaat Téoritis	4
1.4.2 Mangpaat Praktis.....	4
1.5 Raraga Tulisan	4
BAB II ULIKAN TÉORI, PANALUNGTIKAN SAMÉMÉHNA JEUNG RARAGA MIKIR	6
2.1 Ulikan Tiori.....	6
2.1.1 Sastra.....	6
2.1.1.1 Dongéng	7
2.1.1.2 Mangpaat Dongéng	9
2.1.1.3 Strukturalisme	10

Delpia Sinta Rahayu, 2022

*DONGÉNG GEBER-GBER HIHID AING KARYA WAHYU WIBISANA JEUNG DONGÉNG BUDAK
PAHATU LALIS KARYA KI UMBARA PIKEUN BAHAN AJAR MACA DONGÉNG DI KELAS VII SMP
(Ulikan Struktural jeung Sastra Bandingan)*

Universitas Pendidikan Indonesia | repository.upi.edu | perpustakaan.upi.edu

2.1.1.4 Unsur-Unsur Struktural.....	11
2.1.1.5 Struktur Dongéng.....	13
2.1.2 Babandingan Sastra.....	14
2.1.3 Bahan Ajar.....	15
2.1.3.1 Pangajaran Maca Dongéng di SMP.....	16
2.2 Panalungtikan Saméméhna.....	16
2.3 Raraga Mikir.....	19
BAB III MÉTODE PANALUNGTIKAN.....	21
3.1 Desain Panalungtikan.....	21
3.2 Data jeung Sumber Data Panalungtikan.....	23
3.2.1 Identitas Dongeng.....	23
3.3 Tehnik Ngumpulkeun Data.....	24
3.3.1 Tehnik Ngolah Data.....	25
3.4 Instrumen Panalungtikan.....	26
3.4.1 Instrumen Panalungtikan Ngolah Data.....	26
BAB IV HASIL PANALUNGTIKAN JEUNG PEDARAN.....	28
4.1 Hasil Panalungtikan.....	28
4.1.1 Ringkesan Carita Dongéng <i>Geber-Geber Hihid Aing jeung Dongéng Budak Pahatu Lalis</i>	28
4.1.2 Analisis Stuktur Dongéng <i>Geber-Geber Hihid Aing Karya Wahyu Wibisana jeung Dongéng Budak Pahatu Lalis Karya Ki Umbara</i>	29
4.1.2.1 Téma Dongéng <i>Geber-Geber Hihid Aing jeung Dongéng Budak Pahatu Lalis</i>	30
4.1.2.2 Galur Dongéng <i>Geber-Geber Hihid Aing jeung Dongéng Budak Pahatu Lalis</i>	35
4.1.2.3 Latar Dongéng <i>Geber-Geber Hihid Aing jeung Dongéng Budak Pahatu Lalis</i>	42
4.1.2.4 Palaku Dongéng <i>Geber-Geber Hihid Aing jeung Dongéng Budak Pahatu Lalis</i>	59
4.1.3 Babandingan Struktur Dongéng <i>Geber-Geber Hihid Aing jeung Dongéng Budak Pahatu Lalis</i>	71
4.1.4 Larapna Hasil Panalungtikan pikeun Bahan Pangajaran Maca Dongéng di Kelas VII SMP.....	80

Delpia Sinta Rahayu, 2022

DONGÉNG GEBER-GEBER HIHID AING KARYA WAHYU WIBISANA JEUNG DONGÉNG BUDAK PAHATU LALIS KARYA KI UMBARA PIKEUN BAHAN AJAR MACA DONGÉNG DI KELAS VII SMP (Ulukan Struktural jeung Sastra Bandingan)

Universitas Pendidikan Indonesia | repository.upi.edu | perpustakaan.upi.edu

4.1.4.1 Hasil Analisis Kriteria Milih Bahan Ajar.....	80
4.1.4.2 Nyusun Materi Bahan Ajar	82
4.1.4.3 Pedaran Bahan Ajar Maca Dongéng	88
4.2 Pedaran.....	88
4.2.1 Pedaran Struktur Dongéng <i>Geber-Geber Hihid Aing jeung</i> <i>Dongéng Budak Pahatu Lalis</i>	89
4.2.2 Pedaran Babandingan Struktur Dongéng <i>Geber-Geber Hihid</i> <i>Aing jeung Dongéng Budak Pahatu Lalis</i>	91
4.2.3 Pedaran Larapna Hasil Panalungtikan pikeun Bahan Ajar Maca Dongéng di Kelas VII SMP	92
4.2.3. 1 Pedaran Kriteria Bahan Ajar	92
BAB V KACINDEKAN, IMPLIKASI JEUNG REKOMENDASI.....	94
5.1 Kacindekan.....	94
5.2 Implikasi jeung Rekomendasi	95
DAFTAR PUSTAKA	96
LAMPIRAN.....	97
RIWAYAT HIRUP	131

DAFTAR TABÉL

Tabél 2.1 Dongéng-Dongéng nu Geus Dibukukeun	9
Tabél 2.2 Panalungtikan Dongeng	9
Tabel 2.3 KI-KD Pangajaran Dongéng Kelas VII SMP	16
Tabél 2.4 Palungtikan Saméméhna	17
Tabel 4.1 Papasing Palaku dina Dongéng <i>Geber-Geber Hihid Aing</i>	60
Tabel 4.2 Papasing Watek Palaku dina Dongéng <i>Geber-Geber Hihid Aing</i>	61
Tabel 4.3 Papasingan Palaku dina Dongéng <i>Budak Pahatu Lalis</i>	64
Tabél 4.4 Papasingan Watek Palaku dina Dongéng <i>Budak Pahatu Lalis</i>	65
Tabél 4.5 Babandingan Téma	71
Tabel 4.6 Babandingan Galur	74
Tabel 4.7 Babandingan Latar	76
Tabel 4.8 Babandingan Palaku	78
Tabel 4.9 Analisis Dongeng <i>Geber-Geber Hihid Aing</i> jeung Dongeng <i>Budak Pahatu Lalis</i> pikeun Bahan Ajar Maca Dongéng di Kelas VII SMP	81
Tabel 4.10 KI-KD Pangajaran Dongéng Kelas VII SMP	82

Delpia Sinta Rahayu, 2022

DONGÉNG GEBER-GEBER HIHID AING KARYA WAHYU WIBISANA JEUNG DONGÉNG BUDAK PAHATU LALIS KARYA KI UMBARA PIKEUN BAHAN AJAR MACA DONGÉNG DI KELAS VII SMP (Ulukan Struktural jeung Sastra Bandingan)

Universitas Pendidikan Indonesia | repository.upi.edu | perpustakaan.upi.edu

DAFTAR BAGAN

Bagan 2.1 Raraga Mikir	20
Bagan 3.1 Desain Panalungtikan.....	22

DAFTAR GAMBAR

Gambar 3.1 Jilid Buku Geber-Geber Hihid Aing	23
Gambar 3.2 Jilid Buku Utara-Utari	24
Gambar 3.3 Contoh Kartu Data	27

DAFTAR SINGGETAN

SMP	Sekolah Menengah Pertama
KI-KD	Kompetensi Inti-Kompetensi Dasar
RPP	Rencana Pelaksanaan Pembelajaran
KKN	Kuliah Kerja Nyata
PPLSP	Program Pengenalan Lapangan Satuan Pendidikan
GGHA	<i>Geber-Geber Hihid Aing</i>
BPL	<i>Budak Pahatu Lalis</i>
BGGHA	Buku <i>Geber-Geber Hihid Aing</i>
BUU	Buku <i>Utara-Utari</i>
A	Struktur Carita
B	Babandingan
TS	Téma Sarua
TB	Téma Béda
GB	Galur Béda
LS	Latar Sarua
LB	Latar Béda
PB	Palaku Béda

DAFTAR PUSTAKA

- Arikunto, Suharsini. 2013. *Prosedur Penelitian (Suatu Pendekatan Praktik)*. Jakarta: Rineka Cipta.
- Danadibrata, R. A. 2006. *Kamus Basa Sunda*. Bandung.: PT Kiblat Buku Utama.
- Danandjaja, J. 1984. *Folklore Indonesia Ilmu Gosip, Dongeng, Dan Lain-Lain*. Jakarta: PT. Temprint.
- Endaswara, Suwardi. 2011a. *Metode Penelitian Sastra Bandingan*. Jakarta: Bukupop.
- Endaswara, Suwardi. 2011b. "Metodologi Penelitian Sastra." 7–15.
- Farid, Muhamad, Rahman , and Usep Kuswari. 2019. "Teknik Permainan Kartu Memo Dalam Pembelajaran Aksara Sunda." *Lokabasa* 10(2):171–79.
- Haérudin, D & Kardana, K. 2013. *Panganteur Talaah Buku Ajar*. Bandung: Humaniora.
- Iskandarwasid. 2003. *Kamus Istilah Sastra Pangdeudeul Pangajaran Sastra Sunda*. Bandung: Geger Sunten.
- Isnéndés, Chyé Rétty. 2010. *Teori Sastra*. edited by J. F. UPI. Bandung.
- Kuswari, Usep. 2020. "Pendidikan Dan Pelatihan Model Penilaian Keterampilan." *Jurnal Pengabdian Kepada Masyarakat* 1(1):1–15.
- Magdalena, Ina, Tini Sundari, Silvi Nurkamilah, Nasrullah, and Dinda Ayu Amalia. 2020. "Analisis Bahan Ajar." *Nusantara : Jurnal Pendidikan Dan Ilmu Sosial* 2(2):311–26.
- Manariangkuba, Frangky Fahrenheit. 2014. "Analisis Perbandingan Dongeng „Die Bremer Stadtmusikanten “dan „Der Wolf Und Die Sieben Jungen Geißlein “." *Universitas Sam Ratulangi* 3(2).
- Nazir, Moh. 2011. *Metode Penelitian*. Bogor: Penerbit Ghalia Indonesia.
- Ruhaliah. 2016. *Sastra Bandingan*. Bandung: DPBS: UPI.
- Ruhaliah. 2019. *Sajarah Sastra Sunda*. edited by U. PRESS. Bandung.
- Rukiyah, Rukiyah. 2018. "Dongeng, Mendongeng, Dan Manfaatnya." *Anuva* 2(1):99.
- Sudaryat, Yayat, Dingding Haerudin, and Rina Heryani. 2017. "Kurikulum Tingkat Daerah Muatan Lokal Mata Pelajaran Bahasa Dan Sastra Sunda." edited by D. Pendidikan. Jawa Barat.
- Suwarto, Ratna Shinta Sukowati. 2014. "Nilai Budaya Dalam Dongeng-Dongeng Di Kabupaten Cianjur Untuk Pengembangan Pendidikan Karakter." *Lokabasa* 5(1):76–83.
- Umbara, Ki. 2002. *Utara-Utari*. Bandung: PT Kiblat Buku Utama.
- Wibisana, Wahyu. 2010. *Geber-Geber Hihid Aing*. Bandung: PT. Pustaka Sunda.

Delpia Sinta Rahayu, 2022

DONGÉNG GEBER-GEBER HIHID AING KARYA WAHYU WIBISANA JEUNG DONGÉNG BUDAK PAHATU LALIS KARYA KI UMBARA PIKEUN BAHAN AJAR MACA DONGÉNG DI KELAS VII SMP (Ulukan Struktural jeung Sastra Bandingan)

Universitas Pendidikan Indonesia | repository.upi.edu | perpustakaan.upi.edu